
Az ideiglenes nőtartás történeti megítélésének problematikája bontóper során

Koncz Ibolya Katalin*

A polgári kori magyar jog szerint egy nő és egy férfi házasságkötését követően mindkét oldalon új jogok keletkeznek és kötelezettségek merülnek fel. Mindkét fél alapvető kötelezettsége volt az egymás iránti bizalom és tisztelet.¹ A jog szempontjából egyéb fontos kritériumok is megjelentek, amelyek teljesülése esetén a házasság „érvényessé” vált. Ezek közé tartozott például a házasság elhálása, a házastársi életközösség fenntartása.² A felek között fennálló életközösség és az abból eredő érdekazonosság elősegítette a házastársak közötti személyes és vagyoni érdekek mindkét fél oldaláról való tiszteletben tartását, és a konfliktusok összhangon alapuló megoldását.³ A házassági viszonyból folyó kötelezettségek egyik legfontosabbika volt, hogy a férj a feleségét tartani köteles.⁴ Ez a tartás az együttélés alatt mindig természetben teljesítendő,⁵ alapvetően a lakásra, az ételmezésre, és a ruházatkodásra terjedt ki.⁶

A magyar házassági törvényt⁷ (a továbbiakban: HT) korának egyik leghaladóbb szellemű civiljogi normájaként tartjuk számon. Fontos fejezetében rendelkezik a

---

* Egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Jegtörténeti Tanszék.

¹ Lallosevits János – Lányi Márton: *A magyar magánjog kézikönyve*. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. Budapest, 1910. 77. o.

² *Jogi Lexikon* (Szerk: Márkus Dezső) Budapest, Pallas Irodalmi és Nyomdai RT. (a továbbiakban: Jogi Lexikon) Budapest, 1903. IV. kötet 118. o.

³ Malonyai Béla: *Az ideiglenes nőtartás (különös tekintettel a jogirodalomra és a bírói gyakorlatra)*. Politzer Zsigmond és fia bizománya. Budapest 1917. 5. o.

⁴ *Jogi Lexikon* 1903. IV. kötet 119. o.

⁵ *Jogi Lexikon* 1903. IV: kötet 119. o. Kiemelendő, hogy nincs pontosan meghatározva, hogy a tartás mértékét tekintve melyik formája értendő alatta: a rangszerű, amely „a tartásra jogosult állásának, társadalmi helyzetének és a tartásra kötelezett vagyoni állapotának megfelelő életszükségeit öleli fel,” vagy a szükséges tartást, amely „kizárólag az életfenntartáshoz okvetlenül megkívánt elsőrendű szükségletek, tehát élelem, lakás és ruházat fedezésére irányul.” *Jogi Lexikon* 1907. VI. kötet. 491-492. o.

⁶ Lallosevits: i.m. 78. o.; Lényegében a tartás fogalmát tekintve alapul Lallosevits a szükséges tartás követelményeit határozza itt meg a rangszerű tartással szemben. *Jogi Lexikon* 1907. VI. kötet 491.o.; Ugyancsak a szükséges tartást fogalmazza meg Gerő Ernő is: „Az együttélés alatti nőtartás alatt lakásnak természetbeni szolgáltatásán kívül a nőnek ételmezését, ruházását, betegség esetén való gyógyíttatását, lakás fűtését, világítását és egyéb szükségleteknek szolgáltatását kell érteni.” Gerő Ernő: *Válás és Nőtartás*. Kiadó: Dr. Gerő Ernő. Budapest, 1941. 25. o.

⁷ *Corpus Iuris Hungarici* 1894. évi XXXI. törvénycikk „A házassági jogról”

tartásról, mind a gyermek(ek), mind pedig a feleség tekintetében. Nevéből eredően a nőtartást csak a feleség, volt feleség kaphatta, míg fizetési kötelezettsége a férjnek, vagy a volt férjnek volt. Ennek szellemében a korabeli törvény kizárta, hogy a nő a férjének, vagy a volt férjének tartási kötelezettséggel tartozzon.⁸

A hazai jogirodalom a nőtartás két fajtáját, az ideiglenes és a végleges nőtartást ismeri.⁹ A nőtartás a házastársak személyes jogviszonyait érinti.¹⁰ Az ideiglenes tartás ismét két részre oszlik aszerint, amint a felek egymástól különválva élnek,¹¹ vagy ha a különválást a bíróság rendelte el. Az ideiglenes nőtartás iránt önállóan lehetett pert indítani a polgári bíróság előtt. Ezen korabeli eljárás célja annak megállapítása, hogy a házassági kötelék fennállása alatt a nő tartását ideiglenesen a keresetben foglaltak szerint rendezze. Lényeges kitétel, hogy a házassági köteléknek fenn kell állnia.¹² Amennyiben az ideiglenes tartás iránt indított per a bontóper kezdete előtt lezárult, a bontópert tárgyaló bíróságot nem köti a korábbi perben hozott ítélet.¹³

Legyen szó járásbíró előtt ideiglenes nőtartás iránt indított perről, vagy bontóper keretében bírósághoz beadott ideiglenes nőtartás megállapítás iránti kérelemről (ellenkérelemről), mindkét esetben érvényes, hogy a házasság fennállása alatt a nőnek tartáshoz való joga feltétlen volt, még akkor is, ha saját különvagyonnal rendelkezett. A házasság mindaddig fennállt, ameddig a kötelék felbontása tárgyában jogerős ítélet nem született.¹⁴

⁸ Pl. Katona Mór: *A magyar magánjog vezérvonalai*. Kiadja Stampfel Károly. Pozsony-Budapest, 1899. 194. o.

⁹ Lallosevits: i.m. 79. o.; *Jogi Lexikon* 1903. IV. kötet 119. o.; Nagy Antal: Az ideiglenes nőtartás kérdéséhez. *Jogtudományi Közlöny*. 46 (1910) 400-402. o.

¹⁰ Lallosevits: i.m. 79. o. Dr. Szegő Miklós: Az ideiglenes nőtartás kérdése. *Jogtudományi Közlöny*. 15 (1915) 191. o.

¹¹ Malonyai álláspontja szerint bár a nő „házasság felbontása vagy érvénytelenítése iránt pert indítani nem kíván, ne legyen kénytelen bevárni a férje által netán indítandó házassági pert, hanem attól teljesen függetlenül, még az előtt tartási igényét érvényesíthesse [...]” Malonyai: i.m. 17. o.; Curia 1906. január 20. G. 404/905. sz.: „Az ideiglenes nőtartás iránti perben első sorban csak az képezi önálló döntés tárgyát, hogy a különélésre túrhetetlen viselkedésével a férj szolgáltatott-e okot, vagy sem?” Itt a szerző szerint esetleg arra lehet gondolni, amikor a férj munkahelye lakhelyétől olyan távol van, hogy nem tud minden este hazamenni, egyéb körülmény pedig nem teszi lehetővé, hogy a család utána költözzön. Másik lehetőség, amikor a feleség férje tudtával fürdőkúrára vesz rész, ahol férje nincs vele.

¹² Curia 1904. november 8. I.G. 297. sz.: „Felperes keresetét kifejezetten ideiglenes nőtartás iránt indította, ennek a pernek tárgya tehát egyéb nem lehet, minthogy a felek között a nőtartás kérdése a házassági kötelék fennállása idejére ideiglenesen rendeztessék. Minthogy pedig a fellebbezési bíróság tényállása szerint a férj a per folyama alatt elhalt, következően a házassági kötelék megszűnt, ennek megszűnése utáni időre igényelt özvegyi haszonélvezeti jog érvényesítése pedig az ideiglenes eltartással nem azonosítható és így a per keretébe nem tartozik; annál fogva az anyagi jogszabályoknak megfelel a fellebbezési bíróságnak az a jogi döntése, amely szerint felperes követelését csakis a házassági kötelék fennállásának idejére ítélte meg.”

¹³ Curia 4911/1924. sz.: „Az ideiglenes nőtartási per jogereje a felek házassági perében nem vehető figyelembe, még pedig sem a jog, sem az abban megállapított tényállás tekintetében; az ideiglenes nőtartási per adatait és különösen az abban megszerzett bizonyítékokat azonban a bíróság a házassági perben is mérlegelés tárgyává teheti.”

¹⁴ *Jogi Lexikon* 1903. IV. kötet 119. o.; Ezt az álláspontot képviseli Knorr Alajos is. Knorr Alajos: *Házassági perek*. Athenaeum Irod. és Nyomdai RT kiadása. Budapest, 1899. 107. o.

A HT előtti joggyakorlat szerint a házaspár a bontóper ideje alatt csak meghatározott feltételek mellett szakíthatta meg az együttélést, ezek hiányában a nőt ideiglenes tartás nem illette meg.¹⁵ A HT szabályai alapján a házaspár az együttélést a bontóper alatt csak akkor szüntethették meg, ha a házasság felbontását olyan okból kérték, amely esetben a feleség élete, testi épsége veszélynek volt kitéve,¹⁶ valamint a bontást kérő fél a keresetlevelében már kérte a különélés elrendelését.¹⁷ Találkozunk olyan jogesettel is, amikor a házastársi együttélést a feleség szakította meg, a bíróság a bontóper folyamán mégis a férjet találta vétkesnek és a nőnek megítélte az ideiglenes nőtartást.¹⁸ Megjegyzendő az is, hogy a feleség ideiglenes tartásáról a bíróság csak akkor határozhatott, ha a feleség ezt külön kérte, ellenkező esetben az ítéelő testület a keresetkezhez kötöttség elve alapján erről a kérdésről nem dönthetett.¹⁹

Természetesen voltak olyan esetek is, amikor méltánytalannak tűnt, hogy a bíróság a férjet nőtartásra kötelezze. Például, ha a feleség vagyonos, a férj szegény, akinek a keresménye saját szükségleteit is alig fedezte; vagy ha a feleség minden ok nélkül hagyta el férjét, és a bontóperben a feleség volt az alperes.²⁰ Ezekben az esetekben a bíróság törvényi felhatalmazás alapján a körülményeket vizsgálva mérsékelt tartási összeget állapíthatott meg, vagy a férjet a női tartás kötelezettsége alól teljesen felmenthette.²¹ Az ideiglenes nőtartás, mint neve is mutatja nem végleges. Vagyis csak arra az időre szólhat, amíg a bíróság a bontóperben jogerős végítéletet mondott. Éppen ezért felmerülhetett annak a lehetősége is, hogy bár a férj ideiglenes nőtartást fizetett feleségének, ennek ellenére a fellebbviteli bíróság a bontóper végítéletében a feleséget nyilvánítja vétkesnek.²²

¹⁵ Curia 5000/1887; 9200/1887. szám alatti döntése szerint a nő férje házát a válóper tartama alatt el nem hagyhatja, hacsak azt férje bánásmódja és magatartása következtében elhagyni nem kényszerült. Ellenkező esetben a válóper befejezéséig férjétől ideiglenes tartást nem igényelhetett.

¹⁶ Curia 1905. május 20. I. G. 52.: „Alperes felperes elől az élelmiszereket s még a kenyert is elzárta, felperest az együttélés tartama alatt egy gyermek ételmezésére szükséges étellel sem látva el, éhezett; már pedig ez a körülmény elégséges indokul szolgál arra, hogy felperes alperessel az együttélést megszakítsa és alperestől külön eltartást követelhesen.”

¹⁷ Knorr: i.m. 107. o.

¹⁸ Curia, 1906. január 4. I.G. 356. sz.: „A házassági együttélést felperes szakította meg, azonban alperes házassági együttélés alatt más nővel nemileg közösült; ez az utóbbi körülmény, habár ezt felperes esetleg csak az alperestől való eltávazása után tudta meg, jogilag alkalmas annak megállapítására, hogy a peres felek különélése egyedül az alperes hibájára vezetendő vissza; aminek folyománya, hogy alperes felperessel szemben ideiglenes külön eltartásra kötelezendő.”

¹⁹ Knorr: i.m. 108. o.; Curia 1905. február 8. 5648/904. sz.: „Mint hogy felperes nő az alperes iránt folytatott házassági bontóperben tartásdíjat sem követelt, sőt kijelentette, hogy nőtartást sem igényel és ezzel a tartásról kifejezetten elmondott; a házasság felbontása tárgyában hozott és a nőtartási igénynek nem támasztásával megállapító ítéletnek jogerőre emelkedése után ilyen igényt nem támaszthat.”

²⁰ Knorr i.m. 108.o.

²¹ Knorr i.m. 108. o.; Curia 1905. május 6. I.G. 4. sz.: „A bíróságnak belátása szerint joga van az ideiglenes tartásdíj megítélését mellőzni, ha úgy találja, hogy a nő vagyoni viszonyai olyanok, hogy saját külön jövedelméből társadalmi állásának megfelelő megélhetése biztosítható van.”

²² Curia 1905. május 19. I.G. 796. sz.: „Ha a férj az ideiglenes nőtartási díjat nevének bizonyos újírtás következtében, vagy felsőbb bírói határozattal hatálytalanított vagy megváltoztatott, a már kifizetett

A HT 90. §. értelmében a nőtartás bírósági megítélésnek és a férj kötelezettségének felesége eltartása tekintetében hármassal kötött. Az első, hogy a feleség a kialakult helyzetért ne legyen vétkes. A második, hogy a férjet találja vétkesnek a bíróság, a harmadik, hogy a nő vagyoni helyzete saját tartására elégtelen legyen.²³ Ebből következik, ha a felsorolt feltételek valamelyike nem teljesült, a nőtartás nem illette, a férjet pedig a tartási kötelezettség nem terhelte. A jogszabály szövegét szinte szó szerint idézte Katona Mór 1899-ben megjelent művében, hangsúlyozva, hogy csak a vétlen nőnek jár a tartás, a férjnek soha. Valamint csak akkor, ha a nő vagyona erre nem elegendő.²⁴ A könyvet tovább olvasva megállapítható, hogy a szerző csak a végleges nőtartásról írt, az ideiglenes nőtartást meg sem említette.²⁵ Ugyancsak 1899-ben jelent meg Knorr Alajos munkája, amelyben az ideiglenes nőtartásnak már külön fejezetet szentelt. Megtudjuk, hogy a törvényi kitételek közül a nő vétlenségét tartja elsődlegesnek és a férj vétkekességét másodlagosnak, amely alapján a keresetlevélben a bíróságtól lehet kérni a különélés elrendelését.²⁶ Jancsó György a HT hatálybalépése után hat évvel megjelentetett könyvében konzekvensen nőtartásról beszél, nem különíti el egymástól annak ideiglenes és végleges változatát. A szerző a fent említett feltételek közül először azt részletezi, hogy mit ért a nő vétkekességén, és csak azt követően határozza meg a férj vétkekesség elemeit.²⁷

Raffay Ferenc két évvel később megjelent munkájában már az ideiglenes nőtartás kritériumait határozza meg, de nála a férj vétkes magatartása mellett annak hozzátartozóinak magatartása is megjelenik a férj vétkekesség oldalán, és csak második feltételként határozza meg a nő vétlen mivoltát. Ugyancsak megjegyzendő, hogy a HT szabályaival szemben még a szokásjogra hivatkozik.²⁸

---

tartásdíj, mely a nőt férje házánál megillető természetbeni tartás egyenértékének tekintendő, a férj részéről többé vissza nem követelhető.”

²³ HT 90.§. „A nem vétkes nőt a vétkesnek nyilvánított férj vagyoni helyzetének és társadalmi állásának megfelelően eltartani köteles, a mennyiben ily tartásra a nőnek jövedelme elégtelen.” Megfigyelhető, hogy a felsorolásból a tartási díj mértékét nem jelöltem meg kritériumként. Szándékosan hagytam ki, hiszen a törvénytörvény ezen része álláspontom szerint nem a nőtartás megállapításának kérdésköréhez tartozik.

²⁴ „A nem vétkes nő, – de csak a nő, a férj soha, – a vétkesnek nyilvánított férjtől vagyoni és társadalmi állásának megfelelő eltartásra bír igényvel, ha erre saját vagyon nem elegendő.” Katona: i.m. 194. o.

²⁵ „A tartási kötelezettség a vétkes férj tiszta hagyatékát is terheli, és csak a nő halála, vagy újra férjhez menése által szűnik meg.” Katona: i.m. 194. o.

²⁶ „A nőnek tartási igényét férjével szemben – amennyiben az együttélés nem az ő hibájából szűnt meg – a házassági per tartamára joggyakorlatunk feltétlenül elismerte.” „Ha a házasság felbontása oly okból kéretett, melynél a feleségnek élete vagy egészsége veszélynek van kitéve, a házasság felbontását sürgető félnek már a keresetlevélben kell kérni a különélés elrendelését és ennek megtörténtével a házasság az együttélést megszakíthatják [...]” Knorr: i.m. 107. o.

²⁷ „Ha a feleség alapos ok nélkül hagyja el férjét, vagy ad okot arra, hogy a férje őt elhagyja és az életközösséget vissza ne állítsa, a nő ezen esetben tartást nem követelhet, mert ilyenkor ő szegi meg az együttélés kötelezettségét. Ellenben, ha a férj hibája, köteletségellenes viselkedése miatt bomlik fel az életközösség és hagyja ott a feleség a férjét, vagy emiatt nem állítja vissza az életközösséget: a feleséget nőtartás illeti meg.” Jancsó György: *A magyar házassági és háztartási öröklési jog*, Budapest, 1901. 586. o.

²⁸ „Az ideiglenes nőtartás másik fajtát illetően a szokásjog álláspontja az, hogy ilyen tartás csak akkor ítéltető meg, ha a különélésnek a férj vagy hozzátartozóinak túrhetetlen magaviselet az oka és ha a

Szladits Károly 1909-ben megjelent művében ismét csupán nőtartásról olvashatunk jelzők nélkül, és a jogszabályi meghatározások közül ugyancsak az első kettőre koncentrálnak úgy, hogy expressis verbis csak a második feltételt emeli ki, s csak sugallja az első kritérium meglétét. A harmadik törvényi kitélt figyelmen kívül hagyja.²⁹

1910-ben adta ki a magánjogról szóló könyvét Lallosevits János és Lányi Márton. Ők már külön fejezetet szenteltek az ideiglenes nőtartásnak. Megítélésének feltételeiként emelték ki a nő vétlenségét, hangsúlyozva, hogy a nőnek kell bizonyítania, hogy férje hibájából szűnt meg az életközösség. A mérték megállapításnál fontos nívumként megemlíti a házastársak vagyoni viszonyait.³⁰ Ugyancsak említésre érdemes Kolosváry Bálint 1911-ben kiadott művében olvasható álláspont, amely szerint az ideiglenes nőtartás fizetésének feltétele, hogy a nő azt megérdemlje. A szerző szerint a „megérdemel” kifejezés több tartalmi elemet foglal magában, amelyek közül kiemelendő, hogy a vétlenség mellett a nőnek a különélés alatt továbbra is erkölcsös életmódot kell folytatnia.³¹ Láthatjuk, hogy a korabeli szakirodalom egyre részletesebben, szabatosabban határozta meg a nőtartás, majd pedig külön kiemelve az ideiglenes nőtartás bíróság által megítélhető kritériumait.

A törvény szövegét részletesen tanulmányozva megállapítható, hogy a jogalkotó nem tett különbséget az ideiglenes és végleges nőtartás között. Ebből következik, hogy a nő tartásának kérdését azonos módon kívánta szabályozni. HT. 90. §-ban meghatározott mondat első felét már az ideiglenes nőtartásra is értelmezte, és megerősítette a Kúria már az 1897-ben,³² majd pedig az 1904-ben³³ meghozott döntéseiben is.

nő véten.” Raffay Ferencz: *A magyar magánjog kézi könyve*. „Pannónia” Könyvnyomda és Könyvkiadó Hivatal. Győr, 1909. 445. o.

²⁹ „A házasság tartama alatt a nő tartást rendszerint csak természetben a férj házában követelhet. Kivételek, ha a férj a nőt elűzi, a házassági együttélést saját vétkéből megszakítja, vagy annak megszakítására saját vétkéből a nőnek alapos okot szolgáltat. Ekkor a különélés tartamára a férj bírósággal tartásdíj fizetésére kötelezhető.” Szladits Károly: *A magyar magánjog vázlatja*, Grill Károly Kiadóvállalata. Budapest, 1909. 273. o.; Dr. Engel Zsigmond: Néhány szó a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetének 357. §-hoz. *Jogtudományi Közöny* 36 (1903) 297-298. o.

³⁰ „Az ideiglenes nőtartáshoz [...] a nőnek csak akkor van joga, ha őt vétkesség a különélésben nem terheli. Mértékének megítélésénél mindkét házastárs vagyoni viszonyai figyelembe veendőek. Az ideiglenes tartásra való igényét, vagyis azt, hogy az életközösség a férj hibájából szűnt meg, a nő tartozik bizonyítani.” Lallosevits: i.m. 79. o.

³¹ „Az ideiglenes nőtartásra a különválva élő nőnek csak abban az esetben van igénye, ha megérdemli. Értjük pedig ezalatt azt, hogy az életközösség tényleges szünetelésében ne ő legyen a hibás, hanem a férj, továbbá, hogy a különélés alatt erkölcsstelen életmódot ne folytasson.” Kolosváry Bálint: *A magyar magánjog kézikönyve*, Grill Károly Kiadóvállalata. Budapest, 1911. 437. o.

³² Curia 1897. október 8. I.G. 253/897. sz.: „Jogszabály ugyan, hogy abban az esetben, ha a tényleges különélés megkezdésére a férj hibája szolgáltatott okot, a férj nejét külön eltartani köteles, azonban annak a kérdésnek megbírálásánál, vajon a férj nejének ideiglenesen eltartásra kötelezendő-e vagy nem? A nőnek a különélés ideje alatt folytatott életmódja is lényeges befolyással bír.”

³³ Curia 1904. június 24. I.G. 64. sz.: „Jogszabály, hogy csak a nem vétkes nő követelhet férjétől külön tartást, ha azonban a férjétől különváltan élő nő a különélés ideje alatt más férfival viszonyt folytat, férjétől már ez okból ideiglenes tartást nem igényelhet és ilyen körülmények közt a nő igényére semmi befolyással nincs az, hogy a férj egy másik nővel közös háztartásban él.”

Érdeemes a Kúria döntéseit tovább vizsgálni, hiszen 1903-ban már olyan döntést hozott, amelynek értelmében ideiglenes nőtartást a feleség csak abban az esetben jogosult követelni, ha a házastársi együttélés a férj, vagy annak hozzátartozójának túrhetetlen viselkedése miatt szakadt meg, és ebben a döntésben a bíróság nem követeli meg a nő vétlenségét sem.³⁴ Ezt az álláspontját a Kúria később is megerősítette, amikor 1908-ban ugyanilyen tartalmú döntést hozott.³⁵ A legfőbb bíróság a későbbi döntéseiben is kogens feltételeként határozta meg az ideiglenes nőtartás bírósági megítélésnek kérdésében a férj vétkességét a házassági életközösség megszüntetésében.³⁶

Ezt követően vizsgáljuk meg a Kúria joggyakorlatát, segítségül hívva, mely eseteket ítelt a bíróság alaposnak, amelyek szerint a feleség jogosulttá vált férje, vagy hozzátartozói vétkességére hivatkozva a házassági együttélést megszüntetni, férjétől külön költözni és ideiglenes nőtartásra igényt tartani. A HT 90. §-a a nőtartás megállapításának feltételei között meghatározta azt is, hogy a nőnek vétlennel kell lennie. A Kúria döntése értelmében a vétlenségének a különélés alatt is fenn kell állnia, vagyis a házastársi hűséget nem szegheti meg. Ezt láthatjuk az 1900-ban hozott döntésben,³⁷ valamint erre utal az 1926-ban hozott ítélet, amikor a különélés alatt a feleség idegen férfi ajánlatát elfogadva, vele eljegyzést is kötött.³⁸

³⁴ Curia 392/1903.: „Jogsabály az, hogy a férjtől külön élő nő férjétől külön ideiglenes tartást csak abban az esetben jogosult követelni, ha a háztartási együttélés a férj, vagy hozzátartozójának túrhetetlen viselkedésénél fogva szakadt meg.” Ebben a Kúriai döntésben Raffay Ferencz 1903-as könyvében olvasható feltételrendszer látszik tükröződni. Vö: 19. lábjegyzet.

³⁵ Curia 1908. szeptember 17. I.G. 118. sz. „A férjtől külön élő nő ideiglenes tartást csak abban az esetben jogosult követelni, ha a házastársi együttélés a férj, vagy hozzátartozójának túrhetetlen viselkedésénél fogva szakadt meg.”

³⁶ Erről szóló kúriai határozatok: Curia, 1913. G. 149.sz. „Jogsabály, hogy a férj, ha az együttélés megszakítását ő magatartása idézte elő, nejét külön is eltartani köteles.” Curia 3288/1914. „Az állandó bírói gyakorlatban kifejezésre jutott anyagi jogsabály szerint a férj csak abban az esetben köteles a tőle különváltan élő feleségének tartásáról gondoskodni, ha a feleségének különélése a férj olyan vétkes magatartására vezethető vissza, amely jogos okul szolgál a házassági életközösségnek a megszüntetésére.”; 5479/1916. „Az ideiglenes nőtartási perben azt a jogkérdést kell eldönteni, hogy a nőnek különélése egyedül a férjnek vétkes magatartására vezethető-e vissza.”; 6393/1916. „Jogsabály, hogy abban az esetben, ha a házasság különélését a férjnek sérelmes magatartása idézte és idézi elő, a férj külön élő nejének tartásdíját fizetni tartozik.”; 6961/1916. „Az állandóan követett bírói gyakorlat szerint a férj külön élő neje részére ideiglenes tartásdíj fizetésére csak abban az esetben kötelezhető, ha a különélésre a férj sérelmes viselkedése szolgáltatott okot, vagyis ha a nő különélésre jogosult.”; 8112/1916. „Anyagi jogsabály, hogy a férj a tőle véletlenül külön élésre kényszerült feleségének és családjának eltartásáról gondoskodni köteles.”; 113/1917. „A férje tőle jogos indokból különváltan élő nejét eltartani s evégből részére megfelelő tartásdíjat fizetni köteles.”; 536/1917.

³⁷ Curia 1900. május 26. I.G. 179. M. 17570. sz. „[...] A fellebbezési bíróság [...] által megállapított abból a tényből, hogy felperes azon idő alatt, amely időtől férjétől tartásdíjat követel, a köteles házastársi hűséget megszegte, helyesen vonható le az a jogi következtetés, hogy a felperes a különélés alatti magaviseletével magát érdemtelenné tette arra, hogy őt férje külön eltartsa; ennél fogva a fellebbezési bíróság azzal nem sértett jogsabályt, hogy a felperest keresetével elutasította.”

³⁸ Curia P.III. 8962/1926. sz. „A házasság fennállása alatt, bár a különélés idején, a feleség részéről idegen férfi házassági ajánlatának elfogadása s a vele való eljegyzés házastársához nem illő magatartás, s mint ilyen a nőtartásdíj megvonására is alapul szolgálhat.”

Mandel Pál 1905-ben megjelent cikke szerint annak szerződési kikötése, hogy ha a nő a férj által szolgáltatott minden ok nélkül és válási szándék nélkül elhagyja férjét, tartásdíjat követelhesen, turpis voltánál fogva érvénytelen.³⁹ Ezzel ellentétes álláspontra helyezkedett a Kúria, midőn 1908-ban azt a döntést hozta, hogy érvényesen létrejöhet olyan szerződés a házasság felek között, amelynek értelmében a férj, feleségét érintő tartási kötelezettsége akkor is megáll, ha a házastársi együttélés megszűnése a feleség hibájából alakult ki.⁴⁰

Mind a szakirodalom, mind a bírósági gyakorlat határozott, és egyező álláspontot alakított ki abban a kérdésében, hogy az ideiglenes nőtartás megállapítása során vizsgálni kell a nő vétlenségét és a férj vétkességét. Dogmatikai szempontból, valamint a jogalkotó akarataként is feltételezhető, hogy ezen kitételekkel tiszta jogi helyzetet kívánt teremteni, a férjet nem akarván jogilag meg nem alapozott költségekbe verni, a feleség számára pedig nem kívánván megkönnyíteni a számára nem járó juttatás megszerzését.

A Kúria számos döntése azonban azt igazolta, hogy a bontóperek már kezdeti stádiumukban elhúzódtak, a bírósági költségek jelentősen megnöttek csak annak megállapítása érdekében, vajon a nőt megilleti-e a bontóper tartama alatt az ideiglenes nőtartás. Értelemszerűen a férj és jogi képviselője azért húzta az időt, hogy minél később tudjon a bíróság az ideiglenes nőtartás kérdésében intézkedő határozatot hozni. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy bontóper esetében a bíróságot nem köti saját döntése abban, hogy esetlegesen a bontóper vétkeseként a határozatban ideiglenes nőtartásra kötelezett férjet vétkesnek nyilvánítsa.

Abban az esetben pedig, ha a bíróság a feleség számára kedvező határozatot hozott, – vagyis intézkedő határozatában megítélte az ideiglenes nőtartást – már megfordul a kocka, és a feleségnek és jogi képviselőjének az érdeke a bontóper elnyújtása, hiszen a végítélet jogerőre emelkedéséig a nő már tartást tudhat magáénak. Különösen annak a ténynek a tudatában is, hogy valószínű, vagy biztos, hogy a bíróság vétkességét a végítéletben megállapítja és így a végleges nőtartást számára nem ítéli meg.

Ezen bonyolult procedúrát a korabeli gyakorlat esetleg az egyes női különjogok segítségével hívásával véleményem szerint az esetek jelentős részében leegyszerűsíthette volna. Miután a HT. hatályba lépésével Magyarországon a házasság jogintézménye minden személyi és vagyoni oldalával végleg és napjainkig visszavonhatatlanul polgári jogi aktussá vált, úgy vélem, a polgári jog egyéb területének szabályait érvényesen lehetett volna alkalmazni. Bontóper esetében a beszámítás lehetősége átmeneti és gyors megoldást jelentett volna a bíróságok számára az ideiglenes nőtartás megítélése során. Hiszen a női különjogok közül kiemelve hozomány intézményét, és azt segítségül hívva, a következő lehetőség merült volna fel.

³⁹ Mandel Pál: Nőtartás. *Jogtudományi Közlöny* 25 (1905), 208-210. o. Vö: Kovács Marcel: A polgári perrendtartás javaslatához. *Jogtudományi Közlöny* 42. (1902), 346-347. o.

⁴⁰ Curia 1908. szeptember 17. I.G. 118. sz. „[...] Amennyiben a felek azt célozzák, hogy a férj neje részére abban az esetben is külön tartást adjon, vagy megfelelő tartásdíjat fizessen, ha a különélésre okot nem szolgáltatott, a fent említett jogszabállyal szemben szükséges, hogy a tartásdíjnak a férj részéről való feltétlen fizetése kiköttesék.”

A nő hozományát a férj a házassági terhek könnyítésére, elsősorban tehát éppen a nőtartásra kapja.⁴¹ A férj ezen vagyont csak a házasság megszűnésekor volt köteles a nőnek visszaadni,⁴² addig haszonélvezete volt rajta.⁴³ Vagyis a házastársi életközösség felbontásakor, megszűnésekor ez a vagyon a férjénél volt. A hozomány tényének igazolása gyorsabb és kevésbé vitatott eleme a házassági vagyonjognak, így a bontóper során csak a bíróság elé kellett volna tárni annak a tényét, hogy a házasság megkötésekor hozomány adására került sor, és a bíróság a férjet a hozomány teljes összegének és hasznainak erejéig azonnal kötelezheti az ideiglenes nőtartás fizetésére.

Hasonló álláspontot képviselt a korabeli jogirodalomban Sztehlo Kornél is, bár ő csak a kamatok erejéig tartotta elfogadhatónak az ideiglenes nőtartást.⁴⁴ Virágh Gyula pedig a férj tartási kötelezettségét kiterjesztette a hozományon kívül minden más, a nő tulajdonát képező vagyonra.⁴⁵ Szladits Károly csak azt érzékeltette, hogy a hozomány haszna beszámításra alkalmas, de nem nevesítette, hogy esetleg az ideiglenes nőtartással kapcsolatba lehet hozni.⁴⁶ Malonyai Béla viszont még elvi síkon is teljesen elfogadhatatlannak tartotta az esetleges beszámítás lehetőségét.⁴⁷ Természetesen a hozomány és/vagy hasznainak beszámításának lehetőség alkalmazva az ideiglenes nőtartás megállapításába megállapíthatjuk, hogy ezzel egyrészt a férj biztosítva láthatta, hogy az általa kifizetett összeg, - ha a bíróság döntése szerint nem járt volna - a feleségének megtérülhet, másrészt a feleség a

---

⁴¹ Curia 3727/1911. sz. „A hozománynak törvényen alapuló rendeltetése, hogy a házassági terhek könnyebb viselésére szolgáljon. Házassági terhekről csak akkor lehet szó, ha a házastársak a házassági életközösséget folytatják, közös háztartásban együtt élnek.”

⁴² Curia 2789/1914. sz. „A hozomány jogi természetéből következik, hogy annak haszna a közös háztartás terheinek könnyítésére szolgál és így a hozományul adott vagyonnak ez a rendeltetése a házasság megszűnésekor elenyészik, tehát a férj a hozományt a házasság megszűnése után rendszerint visszaadni tartozik.”; Curia 3855/1916. sz.: „A férjnek a hozomány visszaadására vonatkozó kötelezettsége a teljesítés tekintetében a házasság megszűnésekor áll be. Ebből következik, hogy a hozomány hasznait a férj csak a házasság megszűnésének időpontjától kezdve köteles megtéríteni akkor is, ha a házastársak közt házassági bontóper van folyamatban, mert az 1894. XXXI. tc. 73. §-a szerint a házasság bírói felbontással szűnik meg, tehát a bontóper megindítása és folyamatban léte, illetőleg az annak rendén a hozomány megítélése iránt előterjesztett viszonzkereset a hozomány követelést lejárttá nem teszi, hanem a lejárat csak a házasságot felbontó bírói ítélet jogerőre emelkedésekor következik be.”

⁴³ Ezt az álláspontot képviseli Malonyai: i.m. 48.o.; A művet kritikai szemlélettel ismerteti: Dr. Virágh Gyula: *Jogirodalom. Jogtudományi Közlöny* 52 (1917) 448-450. o.

⁴⁴ „Abban az esetben, ha a férj hozományt kapott, a hozomány kamatai erejéig feltétlenül nő- és gyermektartásdíj fizetésére kötelezendő, tekintet nélkül arra, hogy ennek vétkessége idézte elő az életközösség megszakítását.” Sztehlo Kornél: *A magyar általános polgári törvénykönyv házasságjogi részének bírálata. Ügyvédek Lapja*, 50 (1900), 23. o.

⁴⁵ „[...] ha a nőnek összes vagyona vagy vagyonának nagy része akár kezelésben, akár hozományképen a férjénél van olyképen, hogy a nő vagyona jövedelmeivel a férj rendelkezik, a férjnek kötelessége legyen a feleség tartását annak ártatlanságára illetőleg saját vétkességére tekintet nélkül kiszolgáltatni.” Virágh Gyula: *A házastársak tartási kötelezettsége. Ügyvédek Lapja* 12 (1907), 34. o.

⁴⁶ „A férj a hozományt a házassági terhek, tehát a nő eltartásának biztosítására is kapta, így tehát ennek költségét a hozomány hasznaiból mindenesetre le kellene számítani.” Szladits Károly: *Viták kérdések a személyi és családi jog köréből. Ügyvédek Lapja* 14 (1914), 17. o.

⁴⁷ Legigazságosabb, „[...] mely szerint a férjet a különélés alatt csak az életközösség megszűnésében vétlen nőnek tartása terheli, viszont a nő a házassági életközösség megszűnése után férjétől hozománya hasznainak kiadását követelheti [...]” Malonyai, 1917. 53. o.

bontóper kezdetét követően azonnal „jövedelemhez” jutott, vagyis képes lehetett a külön háztartásban élesre. Természetesen ezen áthidaló intézkedéssel nem lehetett volna elkerülni a törvény 90. §-ának megfelelő vizsgálatát, miszerint a nő ideiglenes nőtartásra jogosult-e. Meg jegyeznünk azt is, hogy ez a lehetőség csupán abban az esetekben jelentett volna segítséget, ha a hozományadás ténye bizonyítható.

A tanulmány végkövetkeztetése, hogy a korabeli magyar házassági törvény haladó szellemiséget képviselt, s meghozatalával Magyarország jelentős lépést tett a jogi modernizáció irányába, mindenekelőtt az egyházak befolyásának csökkentése terén. Mégis elmondható, hogy a törvény meghozatala után a jogalkalmazók számos, a jogszabályban ugyan rögzített, de a gyakorlatban nehezen értelmezhető tényállással kerültek szembe. Ezek közül egy, a törvény szövegét olvasva világosnak tűnő, a joggyakorlatban azonban heves vitát kiváltó intézmény, az ideiglenes nőtartás bontóper során való megítélését tekintetem át.
